

פתחון פה ליוצרות

תיאטרון 52 הוא הגיליון השני של כתב העת הוותיק **תיאטרון** הרואה אור בפרסום אקדמי במתכונת אינטרנטית, כשזהות העורך או העורכת משתנה מגיליון לגיליון בהתאם לנושא. כמי שהיה שותף לעיצובו ולעריכתו של המגזין המודפס במשך עשרים ושמונה שנים, אני מברך הן על ההמשכיות והן על האופי האפיסטמולוגי החדש. כולי תקווה שכתב העת יזכה במהרה להכרה האקדמית המגיעה לו לאור רמת המאמרים המתפרסמים בו, יסייע לחוקרות ולחוקרים ולסטודנטים ולסטודנטיות ויתרום לקידומם.

הגיליון הקודם, שערכתי יחד עם פרופ' נורית יערי ז"ל (והיה כמדומני הפעילות האקדמית האחרונה שעסקה בה לפני מותה הטרגי בטרם עת), היה אקלקטי הן מבחינה תוכנית והן מבחינת הסוגות והצורות שהופיעו בו. הלקטורים ואנחנו הקפדנו על רמה נאותה, אך באשר לנושאים הענקנו יד חופשית לכותבים. לעומת זאת, הגיליון הנוכחי הוא נושאי, ועניינו "יוצרות בתיאטרון הישראלי". הוא מתבסס על הרצאות בכנס האגודה לחקר התיאטרון והפרפורמנס שהתקיים בשנת תשפ"ה. שמונת המאמרים הכלולים בו פורשים יריעה רחבה של מדיות, תחומים וסוגות של עיסוק דרמטי-פרפורמטיבי, לא רק בתרבות היהודית-ישראלית (עם או בלי מקף מחבר): ניתוח מחזות לתיאטרון רפרטוארי, יצירות פרפורמנס, פרינג', ייצוגי טקס וריטואל. זאת תוך הנכחה מופגנת של הקול, הגוף, האישיות והזהות המגדרית, האתנוגרפית והאינדיווידואלית של מבצעות, מחזאיות, כוראוגרפיות והאוטריות.

כתב העת **תיאטרון** הושתת בראשיתו, בשלהי שנות התשעים של המאה ה-20, על חזון של חנוך לוין ושל החוג שהתכנס סביבו (בין היתר: יוסי יזרעאלי, נורית יערי, עודד קוטלר, דני הורוביץ, לאורה ריבלין, מוטי לרנר ואנוכי). בעקבות כתבי עת אירופיים, לוין ביקש להעניק פתחון פה לשיח בין היוצרים במקום לשמש אכסניה למאמרים אקדמיים, להפוך את המושאים הקלסיים – אנשי הבמה – לסובייקטים האקטיביסטיים שינערו את הגופים המפיקים משאננות האינרציה של העלאת הצגות ללא מדיניות, ולשתף את הקוראות והקוראים בתהליך היצירה. אני זוכר מאמר נפלא של דרור קרן שניתח את תהליך העשייה של **ההולכים בחושך** בהשתתפותו, או חוויות מסקניות של שחקניות ושחקני החאן מעבודתם עם יוסי יזרעאלי על **האישה מן הים** של איבסן. אולם עד מהרה חל מהפך, צפוי למדי למען

האמת: היוצרים והמבצעים חזרו להיות מושאי הדיון – הגם שמתוך זהירות שלא להחפיצם – והכתיבה חזרה לרשות האקדמאים.

שני הגיליונות האחרונים סוגרים מעגל: חלק מהכותבות הפעם פועלות גם בשדה, וטכניקת הכתיבה "ניתוח ביצוע" הייתה קרובה לליבה של יערי, שהייתה שילוב של חוקרת מעולה, מרצה מיתולוגית ודרמטורגית פעילה במרכזי העשייה התיאטרונית שזכתה לשתף פעולה עם שני עמודי התווך של המחזאות הישראלית, נסים אלוני וחנוך לוין. פרופ' תום לוי ז"ל, שגם ממנו נפרדנו השנה, הציג אף הוא שילוב יוצא דופן בין בימוי, תרגום, מחקר והוראה. מבחינתי, הגיליון הנוכחי מוקדש לזכרם ולמורשתם של שני המאורות הגדולים הללו.

בגלגולו החדש מטפח **תיאטרון** מגמה שהסתמנה כבר בגיליונות האחרונים של גלגולו הקודם: התמקדות דומיננטית בעשייה הפרפורמטיבית והרב-תחומית שבצד – וכבר מזמן לא בשולי – הזרם המרכזי, עשייה שכובשת לה מקום בולט יותר ויותר הן כמותית והן איכותית, ושחדלה לשמש רק כמקפצה לבמות ה"גדולות". זו מגמה מבורכת, המהדהדת את הקוריקולום של חוגי התיאטרון היום, והיא השתקפה גם בהרצאות של כנס האגודה שעליהן מתבססים המאמרים. אם אפשר להצביע על תרומה בולטת של האקדמיה ושל **תיאטרון** לעשייה, דומני שהיא מתבטאת בעיקר בכך שהנסיינות, החדשנות והתהליך הם העיקר, ולא התוצאה המלוטשת. על כל אלה אני מברך את העושים במלאכה, ומאחל לקוראות ולקוראים קריאה מהנה ומועילה.

גד קינר קינסינגר
עורך אחראי